Bestedingsvoorstel: Veiligheid en stabiliteit (subartikel 4.3) **Onderbouwing doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie (CW 3.1)**	
1. Doel(en)	**Achtergrond** Uitzichtloosheid, ongelijke toegang tot basisvoorzieningen en een diepgeworteld wantrouwen in de overheid en overheidsinstituties, vormen een voedingsbodem voor conflict. Daar hebben wij ook in Nederland last van, bijvoorbeeld omdat handel wordt verstoord, criminelen meer ruimte krijgen of omdat mensen bij ons asiel aanvragen. Met onze inzet op ontwikkelingshulp kunnen we daar iets aan doen. We concentreren onze bijdrage op drie nabuurregio's van Europa, waar de meeste conflicten plaatsvinden en van waaruit drugs- en migratieroutes naar Europa lopen: West-Afrika (vooral de Sahel-regio), Oost-Afrika (Hoorn van Afrika en hieraan gelieerde landen), en het Midden-Oosten en Noord-Afrika (de MENA-regio). Aandacht voor vrouwen, meisjes en kwetsbare groepen is belangrijk voor effectiviteit van onze programma's. **Doelstelling** Met het onderliggende bestedingsvoorstel voor de periode 2026—2030 beoogt het kabinet een bijdrage te leveren aan het wegnemen van de oorzaken van conflict. Dit draagt bij aan stabiliteit als een randvoorwaarde voor duurzame sociale en economische ontwikkeling. En draagt tegelijkertijd bij aan een stabielere wereld om ons heen. **Sub-doelen:** 1. **Stabiliteit in de regio** Als onderdeel van het bredere buitenlandse beleid versterken onze inzet op regionale stabiliteit, door te zorgen voor meer integrale en regionale programmering. Omdat in verschillende regio's verschillende problemen spelen, doen we dit op basis van een lokale conflictanalyse. We vergroten enerzijds de samenhang tussen humanitaire hulp, ontwikkelingshulp en vredesopbouw (de zogenaamde 'HDP Nexus'). Anderzijds versterken we de samenhang met de inzet op het terrein van diplomatie, defensie, justitie en migratie. Hierdoor kunnen zowel grondoorzaken voor een conflict, als directe veiligheidsbelangen zoals radicalisering, effectiever worden aangepakt. Ook eerlijke toegang tot basisdiensten zoals water, voedsel en gezondheid draagt hieraan bij en word dus in de regionale programmering meegenomen. Dit maakt het mogelijk problemen zowel geografisch als beleidsmatig in samenhang aan te pakken. Waar mogelijk zal aansluiting worden gezocht bij andere bilaterale of internationale (EU)-initiatieven. 2. **Opbouw en wederopbouw van staat en samenleving** We dragen er met ons beleid en onze programma's aan bij dat mensen zich weer veilig voelen door burgers te beschermen, straffeloosheid tegen te gaan en te zorgen dat er meer vertrouwen is in formele en informele instanties. Dit gaat migratie tegen, maakt afbouw van (langdurige) humanitaire hulp mogelijk en draagt bij aan terugkeer na een conflict. Met goede regelgeving, bescherming van mensenrechten en rechtsstatelijkheid, handhaving en de mogelijkheid voor burgers of bedrijven om klachten aan te kaarten, lossen conflicten op en kan crimineel gedrag worden bestraft. We zorgen dat politie en het justitieel apparaat beter ten dienste van mensen staan, ongeacht hun positie in de samenleving. We doen dit op regionaal en lokaal niveau, zowel met het informele als formele systemen. Ten slotte is ook vertrouwen in openbaar bestuur een voorwaarde voor stabiliteit en een gunstig investeringsklimaat. Dit vergt niet alleen een investering in de capaciteit van instituties maar ook in die van de politiek. 3. **Versterkte samenwerking met partners op conflictbemiddeling** Door bij te dragen aan het verminderen van spanningen en geweld en aan het realiseren van (lokale) vredesakkoorden, vormen we de basis voor terugkeer van ontheemden en de wederopbouw van een samenleving. Nederland heeft internationaal een positie op het terrein van vrede en recht (ICC, Vredespaleis, OPCW) en heeft een goed netwerk van professionele onderhandelaars en organisaties. Samen met onze diplomatieke expertise, en met speciale aandacht voor de rol van vrouwen in vrede en veiligheid, versterken we onze inzet op bemiddeling en op verzoening en gerechtigheid in transities.
2. Beleidsinstrument(en)	In 2025 worden samen met de ambassades, regiodirecties en kennisinstituten, drie regionale veiligheidsstrategieën ontwikkeld die de basis vormen voor verdere conflictsensitieve programmering in deze regio's. Daarnaast zal Nederland de diplomatieke inzet, onder meer via het lidmaatschap van de VN Peacebuilding Commission (2025-2026), inzetten om internationaal meer aandacht te krijgen voor nationaal- en lokaal geleide vredesopbouw waarbij Nederlandse expertise op het vlak van water, voedselzekerheid, vrede en veiligheid worden gekoppeld aan landen en regio's waar dit van waarde is. Ook zal NL zich inzetten voor een versterkte internationale samenhang tussen sectoren zoals veiligheid en ontwikkelingshulp, inclusief de rol van de Internationale Financiële Instellingen en de private sector. Financieringsinstrumenten • In elk van de 3 regio's komen nieuw op te zetten meerjarige conflictsensitieve en op de regio toegesneden partnerschappen met o.a. intergouvernementele-organisaties (inclusief VN), internationale financiële instellingen en internationale en Nederlandse NGOs. Deze partners werken complementair en gericht werken aan regionale stabiliteit en veiligheid.

Bovendien kan de interactie met specifieke programma's op het terrein van water, voedselzekerheid en gezondheid worden versterkt, opdat deze thematische inzet directer bijdraagt aan het wegnemen van oorzaken van conflict (denk aan toegang tot waterbronnen) en een versterkt vertrouwen tussen burger en overheid en (dus) stabiliteit in genoemde regio's (denk aan landrechten). Waar mogelijk zoeken we aansluiting bij Europese initiatieven om de impact nog verder te vergroten.

- We herpakken de eerder afgeslankte rol op het gebied van veiligheid en inclusieve stabiliteit, o.a. door regionaal en lokaal in te zetten op openbare veiligheid en *security sector reform* (politie, justitie), toegang tot rechtspraak (waaronder door digitalisering en informele rechtspraak) en het versterken van lokale politiek en bestuur. Er is veel vraag naar deze Nederlandse ondersteuning en vormt vaak een goed aanknopingspunt voor politieke dialoog overheden. We doen dit door recent opgestarte activiteiten op te schalen (o.a. via het programma *Contributing to Peaceful and Safe Societies (CPSS)*), samen te werken met het ministerie van Justitie & Veiligheid en Defensie op het terrein van civiele veiligheid en een flexibel inzetbaar financieringskader te ontwikkelen voor (niet-infrastructureel) herstel en wederopbouw inclusief ontmijning.
- We ontwikkelen een platform voor conflictbemiddeling en vredesopbouw waar we professionele en diplomatieke inzet vraaggestuurd en flexibel op elkaar kunnen afstemmen. Hierbij werken we complementair aan landen die al een leidende rol op conflictbemiddeling of vredesopbouw hebben.

Bovengenoemde financieringsinstrumenten worden nieuw ontwikkeld, in aanvulling op bestaande subsidiekadersvoor meerjarige programmering (waaronder het eerdergenoemde CPSS en voor ontmijning) en het beleidskader voor geïntegreerde inzet op stabilisering (Stabilisatiefonds, BZ-begroting).

3.

A. Financiële gevolgen voor het Rijk

Bedrag x EUR miljoen

		2026	2027	2028	2029	2030
Artikelonderdeel	**Veiligheid en stabiliteit**	**205**	**221**	**255**	**281**	**281**

De financiële gevolgen zijn onder voorbehoud van de uitkomsten van de voorjaarbesluitvorming. De in te zetten instrumenten zijn afhankelijk van de precieze uitwerking van de beleidsinzet. Waar nodig zullen bij volgende begrotingsmomenten budgetten overgeheveld worden binnen het beleidsartikel.

B. Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren

N.v.t.

4. Nagestreefde doeltreffendheid

De relatie tussen doelstellingen en programmatische instrumenten is direct: via de bovengenoemde programmatische instrumenten worden programma's gefinancierd die burgers in genoemde regio's direct informatie en toegang tot recht geven en worden politie en justitiediensten en lokale overheden getraind. Ook worden personen en organisaties ondersteund die zich direct bezighouden met *conflictbemiddeling* en met het herstellen van onderling vertrouwen op gemeenschapsniveau. Door dit te combineren met een aanbod van basisdiensten (valt niet onder dit beleidsartikel), draagt dit bij aan weerbaarheid van burgers en vergroot dit het vertrouwen tussen burgers en overheid, wat een bewezen basis vormt voor het voorkomen van (nieuw) conflict.

Werken in conflictlanden is per definitie moeilijk. De directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (BZ) heeft over programmering op dit beleidsterrein dan ook gesteld [1] dat het belangrijk is om realistisch zijn voor wat betreft blijvende impact op nationaal en regionaal niveau. Dit kan alleen maar behaald worden als er langdurig, conflict-sensitief en met integrale inzet (dus ook in goede samenhang met militaire, diplomatieke en politieke inzet) wordt gewerkt. Ook kan Nederland dit niet alleen realiseren en zal dus goed moeten worden samengewerkt met andere landen en de internationale gemeenschap, waaronder de EU. Dit zullen dan ook belangrijke uitgangspunten zijn bij voorgestelde beleidsinzet.

Ook wordt, ook in lijn met het advies van de IOB, waar mogelijk meer direct samengewerkt met lokale organisaties in het ontwerp, de uitvoering en de verantwoording van programma's. Zij weten immers het best hoe in complexe en veranderlijke situaties te werken. Lokaal geleide hulp, inclusief door lokaal bestuur, leidt ertoe dat met onze inzet niet alleen de Nederlandse belangen worden gediend, maar ook wordt bijgedragen aan de problemen in de landen zelf.

Tegelijkertijd zal in conflictlanden, vanwege operationale uitdagingen, meer centraal worden geprogrammeerd. Dit brengt uitdagingen met zich mee ten aanzien van bovengenoemde lokaal geleide hulp en vergt zorgvuldige afbouw en blijvende deskundigheid in genoemde regio's om te zorgen voor goede aansluiting tussen vraag en aanbod en tussen programmering en diplomatieke inzet.

5. Nagestreefde doelmatigheid

Bovengenoemd instrumentarium draagt op basis van ervaring en bewijs bij aan conflictpreventie (doeltreffend). Conflictpreventie levert volgens een recente studie van het IMF een enorm economisch rendement op.[2] Door activiteiten geografisch en inhoudelijk te bundelen en meer centraal te programmeren, treden daarnaast ook inhoudelijke doelmatigheden op.
Hoewel er kosten verbonden zijn aan het werken via internationale organisaties zoals de VN, hebben deze organisaties in de regel beter toegang tot landen en overheden dan NGOs of bilaterale

[1] IOB - Inconvenient Realities 2023
[2] IMF – The Urgency of Conflict Prevention – A Macroeconomic Perspective

	organisaties. Bovendien kunnen partnerschappen met internationale organisaties werken als hefboom: het maakt aanvullende inzet vanuit andere (bijvoorbeeld bilaterale) partners of EU makkelijker, wat de directe impact van partnerschappen vergroot. Ook kan Nederland via dergelijke partnerschappen makkelijker het internationale beleid beïnvloeden, wat kan leiden tot indirecte impact in andere landen en regio's. De uiteindelijke impact zal aanzienlijk worden vergroot als (ook door internationale organisaties) meer met lokale organisaties werken en als lokale organisaties betere capaciteit hebben. Immers, lokaal geleide activiteiten dragen bij aan het verduurzamen van ontwikkelingshulp. Omdat conflicten niet statisch zijn, is het belangrijk flexibiliteit in te bouwen en zowel expertise als financiële ruimte te houden om de inzet te kunnen aanpassen aan politieke of economische ontwikkelingen. De doelmatigheid van de door ons ingezette mensen en middelen wordt verder vergroot door • het programmeren (op advies van IOB) voor een langere looptijd, omdat de meeste impact wordt behaald na meerjarige inzet; • (waar nodig en mogelijk) te programmeren via een subsidietender onder een subsidiebeleidskader, wat selectie op basis van doelmatigheid en doeltreffendheid mogelijk maakt; • Gebruik te maken van leerpartners, op zoek naar meer doelmatigheid en doeltreffendheid gedurende de uitvoeringsperiode; • Te zoeken naar mogelijkheden voor opschaling van lopende activiteiten, zodat de uitvoeringslast wordt beperkt.
6. Evaluatieparagraaf	• Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie voert periodiek evaluaties uit van beleid en uitvoering van beleid en uitvoering van Buitenlandse Zaken. Onderliggend bestedingsvoorstel valt in de Strategische Evaluatie Agenda. • Als onderdeel van de standaardafspraken tussen BZ en haar uitvoerders, wordt voor alle ODA-bijdragen van meer dan EUR 5 miljoen, standaard een evaluatie uitgevoerd. Deze afspraken zullen in nieuw op te stellen arrangementen in het kader van onderliggend bestedingsvoorstel dus ook worden opgenomen. • Daar waar het bestedingsvoorstel zich richt op samenwerking met VN-organisaties en IFI's, worden - conform de standaard general arrangements met deze organisaties - jaarlijks rapporten ontvangen over de voortgang van programma's die Nederland steunt. • Op basis van alle de voortgangsrapportages en de periodieke monitoring aan de hand van bijv. veldbezoeken, worden programma`s in overleg met de uitvoerder bijgesteld. Recent is in het kader van het programma *Contributing to Peaceful and Safe Societie*s een pro-actieve monitoring-, evaluatie-, en leercyclus ingesteld, waardoor adaptief en flexibel programmeren de norm is geworden.